

مساله کنکور در خانواده‌های مختلف واکنش‌های متفاوتی را به وجود می‌آورد. بعضی از والدین بی‌تفاوتند و خیلی کاری به فرزندشان ندارند بعضی‌ها اوضاع و شرایط را تسهیل نموده و امکانات لازم را فراهم می‌آورند. تعدادی از والدین هم حساسیت زیادی به موضوع نشان می‌دهند و سعی می‌کنند این حساسیت را در فرزندشان نیز تقویت نمایند. والدینی هم هستند که به دلیل عدم رضایت از نوع فعالیت و تلاش فرزندشان برای کنکور، از اهرم‌های فشار استفاده می‌کنند. اما مناسب‌ترین روش و بهترین راهکارها برای این مساله کدام است؟

۱- واقع‌گرایی

در حال حاضر جنبه‌های غیرعلمی و غیرمنطقی زیادی در کنکور وجود دارند که متأسفانه رایج هم می‌باشند. مشخص‌ترین نمونه‌ی این مشکل، اعلام وضعیت فوق‌العاده در آخرین فرصت است. در حالی که دانش‌آموزان توقع می‌رود از همان سال اول متوسطه با تلاش برای درک و فهم مطالب، آمادگی‌های لازم را در خود ایجاد و تقویت نمایند، اما در عمل برای دانش‌آموزان، هیچ سالی، سال آخر نمی‌شود به این ترتیب همه تلاش‌ها، درس خواندن‌ها و انگیزه‌ها در سال آخر جمع می‌شود. منطبق حکم می‌کند که این روند راروشی عاقلانه و واقع‌گرایانه ندانیم اما در هر حال خود این وضعیت، واقعیتی است که باید آن را پذیرفت بیشتر دانش‌آموزان با همین روند پا به آخرین سال تحصیلی می‌گذارند و لذا فشار و سختی زیادی را متحمل می‌شوند، حداقل می‌توان به دانش‌آموزان پایه‌های ما قبل توصیه نمود که برای آمادگی کنکور عاقلانه‌تر رفتار کنند و همه چیز را به سال آخر موکول نسازند.

منظور از واقع‌گرایی در مورد والدین است که اولاً آن‌ها توقعات خود را در خصوص احتمال موفقیت فرزندشان در کنکور بر اساس عوامل منطقی تنظیم کنید. مثلاً از دانش‌آموزی که در سال‌های قبل پیش نیاز لازم را کسب نکرده و ضعف پایه‌ای دارد نباید توقع قبولی در یک رشته‌ی بالا داشت. یا دانش‌آموزان را که به هر دلیل از جمله تمایل برای ورود به بازار کامل، انگیزه‌ی چندانی برای کنکور ندارند نمی‌توان با اجبار به کنکور علاقمند ساخت. ثانیاً رفتار والدین نیز باید از منطقی تبعیت کند.

دید می‌شود که گاه حساسیت و تب و تاب بعضی از والدین بیشتر از فرزند کنکوری‌شان است. باید مراقب باشید که به هیچ وجه نقش‌ها جا به جا نشود. اگر کنکور را کار فرزندتان می‌دانید تقلاً و حساسیت بیش از حد شما انگیزه‌های او را کاهش خواهد داد.

۲- تقویت انگیزه‌های درونی

اگر می‌خواهید همراه خوبی باشید به تلاش‌های مثبت فرزندتان بیش از نکات منفی توجه داشته باشید و به اصطلاح انگیزه‌های درونی او را تقویت نمایید. با این کار حس مسؤلیت پذیری او را نیز افزایش خواهید داد. این عرف بعضی از والدین است، تا زمانی که فرزندشان کار خودش را می‌کند کاری به کار او ندارند چون تصور می‌کنند وظیفه‌اش را انجام می‌دهد. اما به محض این که کوچک‌ترین نشانه‌ی تنبلی و کم‌کاری را مشاهده کردند بلافاصله عکس‌العمل تندی نشان می‌دهند. اتفاقاً قضیه باید برعکس باشد. باید برای زمانی که وظیفه‌اش را انجام می‌دهد به او توجه کنید و نشان دهید که متوجه تلاش او هستید. از طرف دیگر فرزند شما ممکن است اشتباه کند، گاهی امکان دارد به استراحت نیاز داشته باشد و زمانی هم انگیزه‌اش را از دست بدهد، اینجا هم شما به جای واکنش تند، باید کمی مدارا و تحمل را پیشه سازید و باز دنبال رفتارهای مثبت او باشید نه نشانه‌های منفی.

تأسف آور است که گاهی والدین می‌گویند فرزندشان هیچ‌گونه حرکت مثبتی ندارد. آیا واقعا چنین چیزی امکان دارد؟ آیا این خود نشانه‌ی حداکثر بدبینی نیست؟ اگر چنین تصویری در مورد فرزندتان دارید به احتمال زیاد شما بیش از حد بدبین هستید و گرنه همه‌ی انسان‌ها به ملاحظت و مهربانی و واکنش مثبت تری نشان می‌دهند تا بدبینی و تندخویی.

باز یادآوری این نکته برای والدین لازم است که رفتارهای مثبت را نشانه بروید و به دنبال اثبات تنبلی و از زیر کار در رفتن نباشید.

۳- اجتناب از تنش

حتی اگر حق با شماست تا حد امکان از ایجاد تنش، درگیری، و جروب‌بحث به خاطر مسائل ریز و درشت اجتناب نمایید. ما عادت داریم وقتی مشکل شروع شد می‌خواهیم مشکل را همان جاحل کنیم، چیزی که معمولاً امکان ندارد مگر در صورت استفاده از روش‌های غیر از گفتگو! باید یاد بگیرید که دعوا هم زمان‌های خاص خود را دارد. بله! باور کنید می‌توان زمان‌هایی را هم برای دعوا تعیین کرد. یک مشکل در فضای آرام، منطقی و مسالمت‌آمیز بهتر حل می‌شود تا در محیطی پر از اضطراب و استرس. یقین داشته باشید در یک فضای غیر منطقی و هیجانی، هیچ مشکلی به شکل منطقی حل نخواهد شد.

و یک نکته‌ی فوق‌العاده مهم دیگر، فرزند شما به خاطر شرایطی که در آن قرار دارد و فشاری که به او وارد می‌شود گاهی ممکن است رفتارهای تنش را از خود نشان دهد. بهانه‌گیری، نق‌زدن، رفتار تند و غیرمؤدبانه، بی‌قراری، سرچر و بحث راباز کردن، توقعات نامعقول و... از جمله موارد رفتارهای تنش‌زا هستند. باز شما که در شرایط متعادل تری قرار دارید بهتر می‌دانید به آرامش اوضاع و هم به آرام‌سازی فرزندتان کمک کنید. اگر شما هم بخواهید عکس‌العمل نشان دهید به طور حتم اوضاع از آن چه هست بدتر خواهد شد.

تجربه نشان داده است که دانش‌آموزان کنکوری در مقاطعی به دلیل استمرار فعالیت، خستگی و یا فشارهای محیطی دچار افت می‌شوند. ایام بعد از امتحانات نوبت اول در مورد دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی، بعد از ایام عید، و نزدیکی‌های هفته‌های پایانی از جمله مقاطعی است که افت روحیه در آن زیاد دیده می‌شود. هم والدین و هم دانش‌آموزان باید مراقب باشند، که این افت‌های مقطعی را غیرعادی تلقی نمایند و بدانند که این وضعیت گذرا است. والدین در این مقاطع نباید از تقویت انگیزه‌های درونی غافل بمانند.

۴- میانه‌روی

از قدیم گفته‌اند اعتدال در همه چیز خوب است، حتی در کنکور! در خانواده‌های زیادی دیده می‌شود که به خاطر کنکور فرزندشان، شرایط اضطرابی و وضعیت فوق‌العاده‌ای اعلام می‌شود. هر نوع رفت و آمد خانوادگی ممنوع می‌گردد. بعضی از والدین حتی دیدن و بازدید را هم قطع

می‌کنند. بعضی‌ها حتی تلویزیون راهم کاملاً جمع می‌کنند. این‌که چنین رفتارهایی تا چه حد ضرورت دارد جواب قاطعی ندارد چرا که شرایط خانواده‌ها فرق می‌کند. اما باز هم تکرار می‌کنیم: اعتدال در همه چیز خوب است. مهم رفتارهای تند، یک طرفه و حساسیت برانگیز نیست؛ نکته‌ی مهم اعتدال و منطق موجود در رفتارهاست. گاه ممکن است یک بار مهمانی رفتن یادیدن یکی از افراد فامیل و یا حتی یک سفر مختصر، انگیزه‌ای در فرزندان ایجاد کند که حتی عقب‌افتادگی چند هفته‌ای را جبران نماید. تحمل شرایطی سخت و یکنواخت برای مدت چندین ماه برای هر کسی مقدور نیست حتی اگر خودش رضایت داده باشد، ما چنین شرایطی را فقط برای ۲ ماه آخر توصیه می‌کنیم که در جای خود بدان اشاره خواهد شد... برای کل ایام کنکور.

۵- عدم مقایسه

یکی از لطمات سنگین خانواده‌ها بر روی فرزندان، مقایسه‌ی آن‌ها با دیگران است. بسیار پیش آمده که در جلسات مشاوره دانش‌آموزان کنکوری از وجود چنین جوّی در محیط خانواده به شدت ابراز نارضایتی کرده‌اند. مقایسه با دوستان افراد فامیل، فرزندان آشنایانی که قبول شده‌اند، اگر چه با هدف ایجاد انگیزه صورت می‌گیرد، ولی عملاً نتیجه‌ای عکس به بار می‌آورد و گاه حتی باعث تنفر و بی‌زاری دانش‌آموزان نه تنها از کنکور، بلکه هر موضوع مرتبط با آن می‌شود. مقایسه روش خوبی برای ایجاد انگیزه نیست و یا حداقل تنها روش ممکن نیست. به جای آن تقویت انگیزه‌های درونی را توصیه می‌کنیم.